

ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ ВИНКОВАЦА

TOURIST POTENTIALS OF VINKOVCI

Обрадовић, С.¹, Плавша, Ј.¹

Резиме

Изузетно повољан географски положај Винковаца отвара широке могућности његовог развоја као привлачне туристичке дестинације. Саобраћај као једна од две основне компоненте у развоју туризма овде је достигло висок развој односно Винковци су добро повезани са важним емитивним центрима у Хрватској, Мађарској, Србији и Црној Гори и Босни и Херцеговини. Треба тежити побољшању фреквентности железничког промета и вратити Винковцима статус лидера што се тиче овог вида саобраћаја, који су некада са поносом носили. Природни географски елементи су повољни за туристичку активност, изградњу рецептивних капацитета, а самим тим дају и добру основу за развој једног од водећих облика туризма овог краја, а то је ловни туризам. Ово је крај са богатом етнолошком прошлошћу што свакако треба искористити и представити те етнолошке вредности туристима из других земаља и на тај начин зближити људе и “укинути” границе међу државама. Манифестација “Винковачке јесени” је прави начин за то, па је треба подићи на један виши интернационални ниво. Рецептивни капацитети у граду пружају задовољавајући ниво услуге, нарочито у хотелима који су у приватном власништву где се може приметити виши ниво квалитета услуга и љубазности особља.

Кључне речи: Винковци, туризам, потенцијали,

Abstract

Extremely good geographic position of Vinkovci gives wide possibilities of its growth like one attractive touristic destination. The traffic, which is one of the basic component of tourism enable very good connection with main emitive cen-

¹ Светлана Обрадовић, Јован Плавша, Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ Нови Сад

tre in Croatia, Hungary, Srbija i Crna Gora and Bosna i Hercegovina. It's nessery to upgrade the frequency of rail traffic and return to Vinkovci status of leader of this kind of traffic which it had in the past. The nature geografhic characteristics are convenient for touristic activities, building a receptive capacities, and also it is very good base for upgrowth the hounting tourism. This is the area whith a rich ethnologycal bequeated, what it should be improve and presente to tourists who come from other countries. This is the way for rapprochement people and to eliminate borders beetwen states. The manifestation "Vinkovačke jeseni" is right way for that. Receptive capacities in town give satisfing level of service, expecially in hotels which have private owners. In those hotels you can notice a hight lavel quality of service and kindness of staff.

Key words: Vinkovci, tourism, potentialities

Увод

Са аспекта географских наука подручје Винковаца је мало истраживано, а са становишта туризма нема значајнијих радова на ову тему. Вероватно је то последица извесног запостављања континенталног дела Хрватске, где спадају и Винковци, у односу на њен приморски део. Посматрано са аспекта туризма ово подручје живи у сенци приморја које је понос хрватског туризма.

Туризам као значајна привредна грана савременог друштва, има одређене могућности да се развија баш овде и да се кроз туристичку понуду овог града, која се наравно мора побољшати активним учешћем државе, могу задовољити потребе потенцијалних туриста различитих захтева, мотива путовања, убеђења и слично. За Винковце кажу да је то "град као на длану", што би требало да покаже и овај рад.

Туристичко-географски положај Винковаца

Град Винковци се налази у средишњем подручју јужног дела Панонске низије. С обзиром на чиљеницу да је Панонска низија подручје које се по својим природним и економским карактеристикама разликује од планинског оквира који је окружује, из града воде бројни путеви различитих праваца. Преко Панонске низије пролазе путеви који повезују поједине природне и друштвено-економски различите делове Европе, а настављају се према Малој Азији и Блиском Истоку представљајући спону између два континента.

Винковци представљају највеће насеље југоисточне Славоније. Славонија се простире између токова река: Драве на северу, Саве на југу и Дунава на истоку, док западна граница иде преко славонских планина Псуња и Папука, на линији Дарувар -Пакрац. Сам град се налази на $18^{\circ}48'30''$ источне географске дужине и на $45^{\circ}17'22''$ северне географске ширине, што значи готово на самој половини северне хемисфере, скоро подједнако удаљен од екватора и северног пола Земље.

Винковци се налазе у Вуковарско-Сријемској жупанији, која се на северу граничи са Осичко-Барањском, а на западу са Бродско-Посавском жупанијом. На истоку и југу се граничи са суседним државама СР Југославијом односно Босном и Херцеговином. Град лежи на надморској висини од 85-90 метара. Пресеца га река Босут са чије леве стране се и налази

највеши део града. Општина Винковци обухвата површину од око 1100 km². У општини се налази 40 руралних насеља од којих је знатан број, углавном оних који су ближе граду, доста урбанизован. Из претходно наведеног може се закључити да је географски положај Винковаца веома повољан (Ђурић, 1985).

Туристички положај Винковаца у односу на друге привлачне туристичке локалитете у данашњим привредним и друштвеним токовима одређен је његовим изузетно повољним саобраћајним положајем. Винковци су преко Жупање која је удаљена свега 25 km повезани са међународним ауто-путем који преко Загреба и Љубљане води до светски познатог подручја зимског туризма, односно до Алпа. Исти ауто-пут преко Београда, Ниша и Скопља води на југ пут Грчке, једне од водећих туристичких земаља на Медитерану. С друге стране Винковци су преко Осијека и Белог Манастира повезани са Мађарском, а самим тим и са Средњом и Северном Европом тако да представљају значајну међународну раскрсницу

која спаја наведене делове Европе са Јадранским морем и Средоземљем. Град је такође са овим туристичким центрима повезан и железницом, а представља и најкраћу железничку везу између Београда и Хрватског приморја (596 km). Винковци су иначе познати као велико железничко чвориште од кога се рачвају железничке пруге на све стране бивше Југославије, а самим тим и Европе. Недалеко од града на важним путним и железничким комуникацијама удаљености од 30 до 40 km налази се неколико државних и међународних граничних прелаза: Жупаља-Орашје и Гуња-Брчко на Сави, према Босни и Херцеговини, Липовац-Бајаково, Товарник-Шид и Илок-Бачка Паланка на Дунаву, према Србији и Црној Гори.

Карта 1. Положај Винковаца у источној Хрватској

Map 1 Vinjčevci, location in eastern part of Croatia

*Извор: Географски атлас, Завод за уџбенике и наставна средства, Завод за картографију-Геокарта;
Размера: 1 cm = 16 km*

Природни туристички потенцијали

Подручје Источне Славоније у природно-географском смислу припада средишњем простору јужног дела Панонске низије. На овом простору своје место је нашао и град Винковци, на месту где река Босут прави своју најсевернију кривину један је у низу интересантних насеља континенталне Хрватске.

Рељеф. У рељефу винковачког простора (и Источне Славоније) могу се издвојити два елемента: алувијалне равни и лесна зараван. Алувијалне равни су флувијалног и флувијално-мочварног порекла док је обликовање лесних заравни резултат је деловања еолских

процеса. Алувијалне равни улазе у категорију акумулативно-тектонског, а лесне заравни у категорију акумулативно-денудацијског рељефа. У геоморфолошком погледу према њеним морфоструктурним и морфогенетским карактеристикама може се поделити на више мезоморфолошких и микроморфолошких регионалних целина и то: мезорегије Дравске низије, Дунавске низије и Савске низије; субморфолошке регије Ђаковачко-Винковачке и Вуковарске лесне заравни. Главни елемент рељефа Винковаца и околине чини Босутска низија као субморфолошка целина Савске низије која се простире од реке Босут према реци Сави, где је надморска висина од 80 до 85 метара. Други елемент рељефа винковачког краја су Винковачко-Ђаковачка и Вуковарска лесна зараван која се завршава на северозападном и северном односно североисточном делу града. Рељеф као природна туристичка вредност нема неки велики значај за развој туризма, али у комбинацији са другим природним туристичким вредностима може бити значајан фактор привлачности. Погодан за разнолике спортско-рекреативне активности (трчање, шетње, разни спортови), а на појединим целинама се могу организовати излетничка кретања (Богнар, 1994).

Климатске карактеристике. Винковачко подручје као и цела Источна Славонија налазе се у зони умерено-континенталне климе. Њене основне одлике су хладне зиме, топла лета и количина падавина од приближно 600 mm. Због утицаја Јадранског и Средоземног мора Источна Славонија се одликује прелазним типом климе између континенталне и медитеранске, која се означава као подунавски тип умерено-континенталне климе. Овај тип климе је погодан за туристичка кретања јер је познато да повољне климатске прилике имају позитиван утицај на човека и његову покретљивост.

Анализа климатских елемената рађена је за метеоролошку станицу Осијек удаљену 40 km од Винковаца због непостојања климатских података за сам град.

Температура ваздуха. Средња годишња температура ваздуха у Осијеку у периоду од 1975. до 1984. има вредност 10,6°C и приближно одговара вредности средње годишње температуре осталог јужног дела Панонске низије где спадају и Винковци. Највише средње месечне температуре су у летњим месецима где је јул најтоплији са средњом месечном температуром од 20,5°C. Најхладнији је месец јануар са температуром од -1,3°C, који је уједно и једини месец са негативном средњом месечном температуром.

Најтоплије годишње доба је лето, са средњом температуром 19,9°C. Најхладнија је зима са температуром од 0,3°C. Пролеће и јесен имају приближно једнаке вредности температуре. За пролеће је то 11,2°C а за јесен 11°C.

Ветрови. Најчешћи ветар који дува на овом подручју јесте северни (155%) док остали имају следеће честине: југоисточни 152%, северозападни 136%, западни 133%, итд. Заступљеност тишине је свега 6%. Ветрови су релативно чести за време летњих месеци када могу донети пријатно освежење услед вишедневних летњих жега. Имају малу јачину, не прелазе више од 2

Табела 1. Средње месечне и средња годишња температура ваздуха (°C) у Осијеку (1975-1984)

Table 1 Average monthly and annual air temperatures in Osijek

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ср. год.
-1,3	1,2	7,0	10,4	16,3	19,5	20,5	19,8	16,7	11,4	4,8	1,0	10,6

Извор: Савезни хидрометеоролошки завод, Београд

бофора, док су ветрови са јачином преко 6 бофора током године веома ретки (свега неколико дана). То упућује на њихов повољан утицај на туристичка кретања.

Влажност ваздуха и облачност. Средња годишња влажност ваздуха измерена у хидрометеоролошкој станици Осијек за наведени период је 78%. Најмања средња месечна влажност ваздуха измерена је у мају, јуну и јулу 71%. Велику влажност имају новембар (87%) и јануар (86%), а највећа влажност измерена је у децембру (89%). Лето је годишње доба са најмањом количином влаге (72%), док је највећа влажност током зиме (86%) што у потпуности одговара температурним вредностима, количини и карактеру падавина за ова годишња доба.

Облачност је највећа зими, просечно 7,1 десетина, а најмања лети са просечно 4,5 десетина неба под облацима. У прилог томе можемо закључити да је највећи број ведрих дана лети (јули, август), а најмањи зими, а што се тиче влажности обрнуто.

Туризам овог подручја не зависи у великој мери од ова два климатска елемента јер се туристичка кретања одвијају када су вредности оба елемента повољна а то је у пролеће, лето и јесен.

Инсолација. Осијек и цела Источна Славонија налазе се у континенталном делу земље и зони северног умереног појаса те им је стога и осунчаност умерена. Највећа инсолација је лети 696,9 сати што у потпуности одговара вредности температуре ваздуха за то доба године. Укупна осунчаност током зиме је просечно 186,8 сати. Годишња инсолација за ово подручје износи 1786,5 сати.

Падавине. Средња годишња количина падавина у Осијеку износи 612 mm. Већи део падавина се излучи током лета, просечно 202 mm. Падавине се најчешће излучују у облику кише, док је појава снега карактеристична за зимске месеце. Снежни покривач се задржава у просеку 27 дана. Први снегови се јављају у новембру а последњи у марту.

Пошто је количина падавина релативно мала током читаве године, не ремети значајније туристичка кретања односно не утиче негативно на туризам.

Хидрографију винковачког краја карактерише река Босут, као главна артерија овог подручја. Босут је најдужа лева притока Саве, дуг је 108 km са сливом од 3212 km² (Богдановић, 1982).

Тече упоредо са Савом. Изразито је равничарска река. Храни се највећим делом водом из издани, а мањим делом од малих потока који се сливају са источних падина Диља и Крндије и са лесних заравни на северној страни. Готово да се не запажа развође између Посавине (слива Босути) и Дравско-Дунавске низије (слива Вуке). Босут је необичан по много чему. То је река која нема прави извор, а ушће јој је код села Босут у Срему, западно од Сремске Митровице. То је река са великим бројем меандара, чак десет већих, и са честим променама смера. Проток воде и стање водостаја регулише се са две бране које се налазе у рубној зони града. Винковци су једини град, који се са још четрнаест села (четири су у СЦГ, а остала у Хрватској) развио уз ову необичну и занимљиву реку. Босут се не користи за пловидбу. Његове воде се не користе за водо-

Слика 1. Панорама Босути

Fig. 1 River Bosut panorama

Извор: Винковци – монографија, 1985.

снабдевање становништва, јер је вода приметно загађена и у подручју града није ни за купање.

Упркос томе, у новијем периоду Винковци су добили епитет који Винковчани са поносом истичу “град на Босуту”. Због лепих зелених, највећим делом уређених, обала и шеталишта готово у самом центру града и остатака очуваног шокачког градитељства у деловима града какви су Крњаш и Ервеница, Босут даје граду посебан имиџ и туристичку вредност. С друге стране постоји могућност бављења и спортским риболовом, јер река обилује одређеним фондом слатководних риба: шаран, смуђ, сом, лињак, греч, караш и штука. У западном и североисточном делу града због радова на ископавању глине за производњу опеке и црепа настала су мања вештачка језера - бајери које Винковчани популарно називају бање. Иако нема пловидбе, у туристичке сврхе би се могло организовати војње туристичким бродићима или војнија кајаком и са овим пловилима заћи у бројне меандре (Ђирић, 2000).

Биљни и животињски свет. На основу климатских, рељефних и педолошких карактеристика овог краја јавља се разнолик биљни и животињски свет, чији су фондови знатно сачувани. За читаву Славонију у прошлости шума је представљала највеће богатство. Шуме су највише концентрисане у Спачванском басену јужно и југоисточно од Винковаца дуж тока истоимене реке. Због тога је шума била основ привредног и целокупног живота. С друге стране она је главни природни резерват и узгајалиште ловне дивљачи, што је са становништва туризма веома значајно. Најрепрезентативнија биљна врста је храст лужњак који је заступљен са чак 65% од укупне површине под шумама, затим ту су јасен са 12%, граб 3% и остале врсте у мањем проценту као што су липа, багрем, топола, цер и врба која се настанила дуж некадашњих и данашњих бара где друге врсте због стајаће воде нису могле опстати (Група аутора, 1998).

Данас су славонске шуме богате дивљим свињама, јеленима, посебно јеленом лопатаром, муфлонима, зечевима, фазанима, јаребицама и шљукама. Овде се може наћи велики број дивљих гусака и патака. Све ове животиње представљају примамљиве мете за ловце што свакако треба искористити на прави начин, наравно водећи рачуна да се не наруши природна равнотежа и не угрозе животињске врсте. Винковачко ловство је данас поносно на своја шумска узгојна ловишта, а то су: Дургutowица - која се простире на северној страни општине изнад села Вођинаца и Иванкова; Меровино - на западу од села Ретковаца и Прковаца; Спачва - налази се на јужном делу општине и позната је широм Хрватске као највеће низијско ловиште и Куњевци - 6 km јужно од Винковаца. Сва ова ловишта представљају узгајалишта јелена лопатара, обичног јелена и муфлона који су као ловни трофеји најцењенији (Шојат, 1986).

Реке овог краја Босут, Спачва и друге обилују слатководним рибама високог квалитета па је у том смислу развијен спотрски риболов.

На двадесетак километара од Винковаца налази се село Оток са својим чувеним “Вировима” - природним феноменом. Вирови су ни река ни језеро, заправо су извориште реке Спачве дуги 10 km. Овај водоток чини природну целину са шумама кроз које протиче, а то је природно мрестилиште штуче, шарана, лињака и смуђа. Од птичијег света, уз многе мочварнице, чапље, црне роде, лиске појављује се и орао рибар. На подручју вирова гнезде се и дивље патке, а уз обалу живи и видра. “Вирови” су рај за риболов, шетње, одмор и лов у шумама спачванског басена, расадиште хрasta лужњака који нарасте и до 35 метара те јасена приближно једнаке висине, што значи да је ово подручје изетно погодно за задовољење потреба туриста различитих афинитета и комбиновање више врста туризма (Пропагандни материјал, 1998).

Друштвене карактеристике

Винковци су град са веома бурном историјом а становништво насељава ове крајеве још од најранијих времена. Друштвене карактеристике града у значајној мери могу утицати на побољшање туристичке понуде пре свега кроз развој привреде и самим тим и повећањем броја запослених у свим привредним гранама па и у туризму.

Кратка историја Винковаца. У римско доба данашњи Винковци су се називали Colonia Aurelia Cibalae. Био је то један од већих античких градова, који се протезао на 45600 м2 и био смештен на левој обали Босута. Име је вероватно добио према илирском називу за брежуљак. Cibalae је био и родни град двојице римских царева (Валентинијана и Валенса), што нам указује на важност положаја града у римском царству. У IV веку римска власт слаби, а продори варварских племена су све чешћи. Током Велике сеобе народа насеље је опустошено у неколико наврата (378. године, затим 395. и 401), а од 441. до 453. године били су под влашћу Хуна. Од некад великог и значајног града Cibalae постају безначајно насеље.

Град се последњи пут спомиње 527. године у даровници цара Јустијана којом цибалске поседе дарује Бенедиктанцима. Остатке града разарају Авари 579. године а у VI и VII веку на овом простору се насељавају Словени. Историја данашњих Винковаца започиње са настанком насеља Свети Илија. Насеље настаје уз западни руб рушевина римских *Цибала* уз темеље ранороманичке црквике која је изграђена почетком XII века. Црква је добила име по Светом Илији па је и цело насеље носило то име - Св. Илија. Године 1242. на ово подручје проваљују Татари, пљачкају насеље, а цркву Св. Илије спаљују. Већ у XIV веку уз темеље старе романичке цркве саграђена је знатно већа готичка црква такође посвећена Св. Илији. Године 1483. први пут се упоредо са називом Свети Илија јавља и назив Винковци односно *Winkowcse* или *Винко*. То је вероватно због тога што је нови олтар готичке цркве (било их је чак три), био посвећен светом Винку омиљеном свецу у овим крајевима. У XI веку у освајачком походу, Турци постепено освајају Славонију, а Винковци односно насеље Св. Илија под њихову власт подпадају 1536. године Турци се у граду задржавају све до 1691. године. Година 1691. једна је од битнијих за град, јер Турци поразом код Сланкамена од стране Аустрије бивају приморани да након 155 година владавине напусте ове крајеве и сам град. За собом остављају пустош. Иако се град ослободио од Турака, ипак је још стрепео од могућих напада турске војске, те Аустријско царство оснива Војну крајину или Границу у коју су уврштени и Винковци. Град у саставу Војне крајине остаје све до њеног укидања, 1871. године, тачније око 180. година. Град је био центар Бродске и Градишке регименте које су чиниле бригаду. Јењавањем непосредне ратне опасности, убрзо се у граду почиње развијати трговина за војне потребе, те Винковци постају водеће трговачко средиште под управом регименте Након 1886. године Винковци су припојени цивилној Хрватској у оквиру Сремске жупаније. Важан догађај по укидању Војне крајине за Винковце и околину била је подела крајишких шума. У Винковцима су настале две шумске управе: Државна управа шума и Бродска имовна општина. За даљи развитак града посебно је било значајно формирање Бродске имовне општине чији су рад и постојање имали велики утицај како на подручју шумарства тако и привреде, културе, урбаног и архитектонског развоја Винковаца. Аустро – угарска власт се овде задржала све до краја Првог светског рата. Винковци су 1920. године проглашени градом у оквиру Краљевине СХС.

Током Другог светског рата подручје Винковаца је припадало тзв. Независној Држави Хрватској која је формирана под окриљем фашистичких сила. За време трајања НДХ чиње-

ни су монструозни злочини и спровођена политика геноцида над Србима, Ромима и Јеврејима. На овом подручју одиграле су се важне битке као што је пробијање сремског фронта, када је готово цело подручје Војводине и Славоније ослобођено од нациста. Дан када су се Немци повукли из града 13. април дуго је слављен као дан града (www.sibalia.com)

Године 1991, након сецесионистичких одлука у Славонији и Хрватској када Хрватска постаје самостална међународно призната држава, избио је грађански рат. По окончању грађанског рата Винковци припадају Хрватској и представљају један од значајнијих градова.

Становништво. На прелазу из VI у VII век Словени су дефинитивно населили Балканско полуострво, и као бројнији народ асимилирали су малобројно становништво из римског периода. Словенско присуство на овом подручју везано је за бјелобрдску културу која се појавила у десетом веку и развија је све до тринаестог века. Бјелобрдска култура чини супстрат насељу Свети Илија. За време турског продора на ово подручје домицилно становништво је бежало на све стране. Процес исламизације староседелаца започео је одмах по њиховом доласку и трајао је за време целе владавине. Међутим, добар део становништва се успео томе одупрети. Убрзо после турског слома становништво се из напуштених малих села пресељава ближе према подручју око старе цркве Свети Илија. Становништво се почиње концентрисати на три места. Највише око споменуте цркве на Мераји и тај део постаје централни део насеља. У његовој непосредној близини у правцу југозапада уз Босут развија се насеље Крњаш где се насељавају становници напуштеног села Крњашци. Источно између Босута и његове притоке Ервенице досељавају се становници напуштеног села Ервенци, па тај део добија назив Ервеница. На подручје Винковаца у наведена насеља досељавају се и становници из других напуштених села као што су: Драгановци, Боринци, Јакобовци, Лисковац, Куњевци и други.

За време Војне крајине, почетком XVIII века Винковци су се демографски развили те је у њима 1702. године живело 299 породица од којих 209 католичких и 90 православних. Године 1730. Винковци су имали 600 житеља, а неколико година касније 1798. Винковци бележе 2089 становника. У XIX веку пораст броја становника био је бржи и већи. На почетку века (1808) Винковци су имали 2491 становника, 1830. године око 3000, а 1869. године 4802 становника. Упоредо са демографским уследио је и територијални развитак Винковаца.

У Винковце се почетком XVIII века не усељавају само становници околних села већ и досељеници из других крајева, нарочито из Лике и Босне. Уз хрватски живаљ врло је рано уследило и усељавање Срба, Цинцара и Немаца. Око 1710. године усељено је десетак породица Срба. Њихово усељавање наставља се до краја века. Године 1772. било је преко 100 српских породица. Неке од њих прешле су у статус Граничара. Цинцари и Аромуни дошли су из Македоније као избегли турски грађани и углавном су се бавили трговином.

Број православног живља непрестано се повећавао па је од 1790. до 1793. године саграђена барокна православна црква Светог Духа, која је нажалост 1991. године срушена. Досељени Срби граничари постепено су прихватили шокачки начин одевања и начин живљења (нарочито жене). Мешовитих бракова између житеља две вере ипак није било.

Немци се усељавају у Винковце у првој половини XVIII века. Око 1750. године било је тридесетак породица. Углавном су то биле занатске породице.

Граничарске власти на подручје бившег села Лисковац, западни део данашњих Винковаца, усељавају колонисте, Немце, евангелисте из Хесена. Тако је настало Винковачко Ново Село. У другој половини XIX века уследио је јачи имиграциони талас Немаца из Бачке и у мањој мери из Барање. Били су то занатлије, ратари и надничари који су врло јефтино могли купити земљу. Они продају своју земљу која је у Бачкој била скупља и купују три до чети-

Табела 2. Број становника у граду Винковци (1948-2001)

Table 2. Population number in Vinkovci

Година пописа	Број становника
1948.	17219
1953.	19179
1961.	23192
1971.	29106
1981.	33004
1991.	35347
2001.	35912

Извор: Попис у РХ (1948-1991) и www.bosut.net

ри пута јефтинију земљу у Винковцима. Шокци и Срби се нису дружили и родбински везали с Немцима које су подругљиво називали Швабама. Стање се променило тек почетком XX века.

Јевреји улазе у Границу тек након 1868. године. После 1881. године и у Винковцима развијају јаку заједницу. Каснијим усељавањима и јачањем трговине број им се стално повећавао. Саградили су две синагоге, прву 1880. године и другу 1928. године, која је 1942. године током Другог светског рата порушена.

У време укидања Војне крајине или Границе у Винковцима је живело 6117 становника, а 10 година након тога у посткрајишком раздобљу 6950 становника. На прелазу из XIX у XX век Винковци су имали око 8800 становника. Уочи почетка Првог светског рата број становника попео се на око 12000. Због ратних страдања и миграција становништва после рата након распада и нестанка Аустро-Угарске, а настанка нових држава, број становника у првом попису становништва у Краљевини СХС (1921) био је нешто мањи него у претходном попису – 11421 становника. Године 1931. у граду је живело око 14700 људи. Према проценама, пред почетак Другог светског рата Винковци су имали између 18000 и 19000 становника (Ђирић, 2000).

Број становника се континуирано повећавао што би био доказ стабилне политичке ситуације и константног досељавања у ове крајеве почев од 1948. до 1991. године. Он се нешто повећао и 2001. али мора се рећи да је то последица досељења Хрвата из Босне и Херцеговине, док је највећи број Срба напустио град због велике несигурности и страха за своје животе током 90-тих. Некада су Срби чинили непуних 11% од укупног броја становништва у граду. Сада их има 7% мада реално их има сигурно мање. Већина Срба је напустила своје домове и уточиште пронашла у Србији. Што се тиче броја запослених, према последњем попису у граду је запослено 11600 становника од којих 476 ради у туризму и угоститељству. Што се тиче старосне структуре у Винковцима младих (0-19) има 9645, а старијих од 65 година 4537 становника (www.bosut.net).

Привреда. Подручје града Винковаца и Жупаније Вуковарско-Сријемске располажу богатим природним ресурсима од којих су најзначајнији: обрадиве површине, шуме, налазишта нафте, гаса, глине, шљунка, те развијеном хидрографском мрежом. Природни ресурси су онај чинилац који у највећој мери одређује структуру и утврђује правце привредног развоја града и целе Жупаније. Може се рећи да је рат учинио своје; Винковци и околина су доживели велика разарања а самим тим су и уништени и бројни привредни објекти и погони. У претходном периоду за време постојања бивше државе је деловао знатно већи број индустри-

јских предузећа него данас. Само мали број је успео да се одржи, односно настави производњу. Пољопривреда је једна од најважнијих грана привреде овог краја.

Општина располаже са око 5025 хектара обрадиве површине на којима се углавном узгајају пшеница, кукуруз, сунцокрет и шећерна репа. Заступљена је и производња јабука у плантажном воћњаку Боринци који се налази надомак града и пре рата је располагао са 1300 хектара површина под воћкама углавном јабукама и крушкама. Током грађанског рата 90-их година XX века више од 50% воћњака је уништено док је врло мали број обновљен.

У последњих неколико година све већу заступљеност у структури привреде, на уштрб пољопривредно-прехрамбене и прерађивачке индустрије имају трговина, занатство и услужне делатности. Близина и богатство квалитетног дрвета посебно храстовог из Спачванског шумског басена подстакли су развитак дрвне индустрије која је највећи развој имала од 1960. до 1990. године у време ДИК "Спачва". Спачва и данас ради прилагођена савременим друштвено-економским условима са далеко мањим обимом производње и бројем запослених него раније

Представници грађевинске индустријске гране су ИГП "Диљ" и "Вибробетон". Диљ је један од највећих произвођача опеке и црепа у Хрватској (350 запослених). Недалеко од Винковаца откривене су веће количине нафте и гаса у реону села Ђелетоваца 20 км удаљено од града где је формирана станица нафтне индустрије ИНА и из овог реона се црпе знатне количине сирове нафте и гаса (250000 тона нафте и око 20 милиона т3 гаса). У новонасталим условима, након стварања самосталне државе у времену преструктурирања односно трансформације привреде и успостављања тржишне привреде и економије, није дошло до њеног већег оживљавања па чак ни до обнове на нивоу на ком је била пре рата. Овако лоше стање у привреди одражава се негативно на све сегменте живота а самим тим и на туризам односно развој и побољшање туристичке понуде (Група аутора, 1985).

Насеља. Данашњи Винковци развили се се, између осталог, и из два стара пољопривредна насеља: Ервенице (више земљиште југоисточно од средишњег градског трга) и Крњаша (подручје уз Босут, југозападно од средишњег градског трга). Оба ова насеља до најновијег времена сачували су многе традиционална обележја живота и културе домаћег становништва, Шокаца који су их настањивали и искључиво се бавили пољопривредом и сточарством. У тим насељима и другим винковачким улицама и данас живе потомци старих шокачких породица, генерацијама везани за исто земљиште. Старе шокачке куће из ХИХ и почетка XX века биле се грађене од опеке, местимично дрвета и имале су двострешни кров чији је забат окренут према улици. Кров је прекривен равним такозваним бибер црепом, а зидови су ојбукани и обележени Куће су приземне, ужом страном окренуте према улици. Са те се стране налазе два четвртаста прозора и лучно обликован улаз у трем који је отворен дуж дворишне стране. Дворишта су пространа и у њима су кућари (стамбена зграда за младе брачне парове), крушна пећ, амбар, бунар са ђермом, штагаљ, чардак и друго. Узимајући у обзир и све остале етнографске карактеристике становништва постоји добра основа за формирање једног етнолошког парка као интересантне туристичке атракције.

Новије куће у граду и околним насељима изграђене су на уским парцелама, имају облик коцке, двострешни или шатор кров прекривен црвеним рељефним црепом.

Винковци припадају типу ушорених насеља и у основи имају звездаст облик. Град се развија и шири у различитим правцима а највише дуж излазних путева ка суседним крајевима и практично се стапа са суседним селима. Тако се град спојио на истоку са селом Мирковци које више не постоји, сада је и оно део града (Група аутора, 1998).

Културно-историјски туристичке вредности

Захваљујући свом повољном топографском положају Винковци су одувек били простор на којем су се континуирано наслеђивале културе, што јасно показује велика количина предмета који су у Градски музеј Винковци дошли куповином и даривањем, те као резултат пробних, заштитних и системских археолошких ископавања. Лева обала Босута релативно је висока, између 84 и 90 метара надморске висине, због чега је била заштићена од сталних поплава које су биле честа појава до пре скоро 100 година

Најзначајније грађевине. Најуже градско подручје показује континуитет насељавања од неолита до данашњег времена (око 7000 година) чиме се Винковци представљају једно од најстаријих насеља на тлу Европе. Сам центар Винковаца, може се рећи, представља један велики културно-историјски споменик. Он представља барокно језгро града са репрезентативним зградама изграђеним у овом духу. Трг Бана Шокчевића представља централни део града, обликован након одласка Турака и на њему преовлађује једносратна изградња. Карактеристични су врло вредни стилски објекти и црква Св. Ивана Непомука, а у продужетку се налазе појединачни објекти амбијенталне вредности.

Најинтересантнији средњовековни споменик је готичка црква *Св. Илије на Мераји*. Црква је изграђена је на јужном темељу ранороманичке цркве на Мераји. Црква је саграђена почетком XIV века у готичком стилу и за тадашње прилике је представљала монументално здање. Црква и гробље око ње које је било у употреби од XI до друге половине XVIII века имали су бурну историју. Доласком у ово подручје Турци су спалили цркву, а крајем XVII века по њихову одласку враћа се избегло становништво те почиле њено обнављање. Приликом уређења долази и до стилских промена тако је део готичких прозора зазидан као и врата на јужном зиду па је црква добила и нека барокна обележја. Црква је изгорела и почетком XVIII века па је на брзину поправљена и 1708. године је била поново у функцији. Тако обновљена служила је за сакралне сврхе све до 1787. године када прелази у власништво крајишког војничког ерара и постаје складиште и до данас није служила за сакралне сврхе. У цркви су уз главни олтар била и два бочна олтара. Последњих неколико година обављена су истраживања око унутар цркве у сврху израде предлога за њену обнову што је са становишта туризма веома значајно јер овај објекат је неопходно валиризовати да би добио адекватну туристичку функцију

Жупна црква *Светог Ивана Непомука* налази се у самом центру града окренута према тргу бана Шокчевића. Изграђена је 1772. године за време владавине царице Марије Терезије Црква има добро очуван каснобарокни инвентар. Црква Св. Ивана Непомука са богатом обрадом главног pročеља и ентеријера у духу касног барока, својим положајем чини урбанистички акценат трга и спада у ред вреднијих сакралних објеката у овом делу Славоније (Група аутора, 2001).

Зграда некадашње *Бродске имовне општине* је један од културно историјских драгуља Винковаца. Изграђена је у првој половини XVIII века, у доба Војне крајине. Данашњи сецесионистички изглед и доградњу зграда је добила од 1912. године до 1916. године. Данас (премда приметно запуштена) представља једну од најлепших грађевина у граду. Постала је не само украс већ и један од симбола Винковаца

Пословни центар "Терме" представља понос данашњих Винковаца у погледу модерне архитектуре. Изграђен је 1978. године по пројекту познатог загребачког архитекте Јулија де Луке. Налази се у центру града, преко пута хотела "Славонија" и непосредно уз реку Босут.

Слика 2. Пословни центар “Терме”

Fig. 2 Business centre “Therme”

Извор: Винковци – монографија, 1985.

Поред бројних трговачких радњи у приземљу ту се налази и неколико банака на спрату и један од најбољих ресторана у граду, под истим именом, са прелепом баштом на врху зграде, одакле се пружа изузетно леп поглед на Босут и остали део града (Група аутора, 1985).

Културне институције. Градски музеј је комплексни музеј који се брине о културној баштини на подручју општине Винковци. Музеј је основан 1946. године, а 1950. усељава се у зграду у којој се и данас налази, а која 1775. саграђена као седиште Команде 7. бродске војно крајишке пуковније. У оквиру Градског музеја делују Археолошко, Етнолошко, Галеријско,

Историјско и Природословно-шумарско одељење, те Рестаураторска радионица и Стручна библиотека затвореног типа.

Галерија ликовних уметности основана је 1966. године. Налази се преко пута музеја у згради која је пример градње војно крајишког барока. Свој рад заснива на презентацији савременог ликовног тренутка у Хрватској, а у сталној поставци налази се збирка дела ликовних дела Винковчана: Ивана Домца, Јозе Матаковића, Божидара Копића, Ђурђене Залушки и других.

Винковачка библиотека је огледало културне историје града. Основана је 1875. године, а од 1900. се зове и Хрватска читаоница. Она је имала изузетно значајну улогу у културном, друштвеном и патриотском животу Винковаца посебно у отпору германизацији и мађаризацији којој је хрватско становништво било стално изложено (Група аутора, 1998).

Манифестације и спорт у функцији туризма

Манифестације и спорт у данашње време заузимају врло важно место у погледу туристичких мотива и врло често представљају самосталну туристичку вредност односно разлог због којег се потенцијални туристи одлучују на путовања. Све то у циљу да би културно оплеменили своје биће и задовољили своје спортске страсти. У складу са тим ту су и Винковци као неисцрпан извор ове “културне хране” с једне стране и спотрских садржаја с друге.

Сваке године у септембру месецу у Винковцима се одржава манифестација националног значаја под називом “Винковачке јесени”. њен зачетак датира још од давне 1966. и већ својом првом појавом прихваћена је у народу и тако је постала израз приказа културне баштине народа винковачког краја, целе славонско-барањске регије и целе Хрватске. То је изузетно оригиналан популарно научни скуп изворне народне културе која подстиче неговање богате културне баштине и на посебан начин свирком и песмом истински зближава људе. Манифестација се састоји из низ приредби које се одржавају сваки дан за време њеног трајања. “Винковачке јесени” започињу Смотром фолклора где се представљају различита културно-уметничка друштва у народним ношњама. Најпривлачнији део смотре је свечани мимоход, где улицама града дефилују сва културно-уметничка друштва и фолклорне групе учесници на

манифестацији. Мимоход је сваке године посвећен неком од јубилеја или је постављен тематски (“Жетвени обичаји”, “Од лана до платна”, “100 година шумарства”) и др. Посебну пажњу љубитеља славонског фолклорита привлачи парада коњских запрега у мимоходу којих је сваке године више од 20 (Група аутора, 1985).

Осим приредби на “Винковачким јесенима” одржавају се и различите етнографске вредне, занатске и уметничке изложбе. Једна од најпознатијих је “Салон *стрипа*” где се могу видети најбоља остварења из домена *стрипа* различитих аутора.

“Винковачке јесени” прате и различити концерти, научни скупови као и спортски садржаји на пример *шаховски и тениски турнир*. Свакако један од најинтересантнији догађај је сајам ракија те оцењивање најквалитетнијих кулена који представља бисер славонске кухиње. Винковачке јесењске свечаности успеле су манифестовати прошлост у њеним изворним облицима, успешно приказати садашњост, а истовремено усмерити на будућност и оне су свакако оно по чему се град Винковци увек препознаје (Пропагандни материјал, 1998).

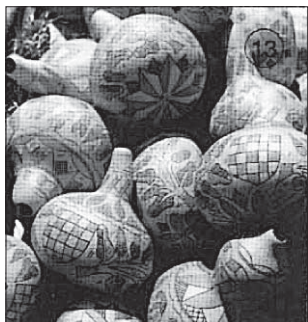
Спорт, као рекреација и као вид такмичеља на подручју града је веома популаран и има веома дугу традицију. Винковци имају свој *фудбалски клуб Цибалиа* основан 1919. године који је за време постојања бивше државе носио назив Динамо. Стадион ФК Цибалиа се налази на северном делу града и прима око 20000 гледалаца.

На традицији средњошколског играња одбојке у Винковцима настао је *Женски одбојкашки клуб “Спачва”* и “*Вибробетон*” (Група аутора, 1998).

Етно-гастрономске вредности у функцији туризма

Винковачки крај у етнолошком смислу спада у изразито богато, разнолико и занимљиво подручје. Према ранијем уређењу, уз град, ово подручје је и сачињавало 40 сеоских насеља.

Традиционална културна обележја винковачког краја као и целе Славоније и западног Срема, даје домаће староседелачко хрватско становништво римокатоличке вероисповести називано Шокацима, а само подручје се звало Шокадијом. У свакој шокачкој кући могао се наћи бројни и разнолики кућни сеоски инвентар који је везан уз домаћу кућну радиност али и старе занате. На овом подручју шарање тиквица представља специфичну грану народне уметности и не само то, већ право мајсторство и вештину. Шарају се све тиквице различитих облика и величина биљним и геометријским мотивима. У прошлости шаране тиквице израђиване су у домаћинствима као посуђе за различите свечане прилике, а врло радо се и поклањају. У данашње време шаране тиквице су изгубиле своју применљивост у руралним срединама, али су препознатљив и омиљен традиционални славонски сувенир. Ношње овог краја представљају начин облачења Шокаца и етнолошку вредност винковачког краја. Посебно је интересантна женска ношња. Основни делови женске ношње су сукња (скут) и кошуља (оплећак), који се једним именом називају везенка. Везенка је израђена од памука, опшивена чипком на рукавима и доњим деловима сукње са често златно извезеним мотивима у облику срца, розете и другог. На везенку су жене стављале прегаче (кецеље) направљене од једнобојног сатена најчешће у црној, црвеној и љубичастој боји; око струка златом извезени свилени појас, а око врата мараме (францаре). На глави су имале воштане цветне венце којим су прекривале плетенице. Уз свечану везенку као накит неизоставно су ношени дукати, који нису били само то већ знак имовног стања и престижа. Мали дукати су се на црвеној плишаној траци носили око врата, а велики на широј ношени су на прсима. Они су се носили и као минђу-

Слика 3. Шаране
тиквице

Fig. 3 Ornamented
gourel

Извор: Пропагандни
материјал, 1998.

ше и прстење. Жене су још носиле и бисерне и златне огрлице, медаљице и друго. За време хладнијег времена жене су преко ношње носиле и кратке прслуке од јагљећег крзна (Пропагандни материјал, 1999).

Овај крај је између осталог познат по доброј храни и бројним специјалитетима у које је уплетена и понека нит далматинске, загорске и личке кухиње, али и аустријске, мађарске, чешке и француске. Тешки физички послови тражили су врло калоричну храну па су јела претежно прављена на свињској масти, од свињског меса, живине и нешто мање од дивљачи и рибе. Славонци радо једу и чорбаста ткз. појушна јела. Посебно се могу похвалити јелима припремљеним према изворној рецептури као што су чорбанац (паприкаш од разног меса), фиш (рибљи паприкаш) и пилећи паприкаш у котлићу и многа друга. Надалеко су познати драгуљи славонске кухиње су кулен, домаћа шунка, кобасица, шваргла, крвавица и други (Корица, 2001).

Материјална база за развој туризма

Саобраћај. Догађаји 90-их година XX века изменили су геополитичку слику Балканског полуострва. Винковци, као град који је био познат као један од најзначајних железничких раскрсница и чворишта у бившој Југославији ратом је изгубио много. Винковци су железничким путем повезани са свим деловима бивше Југославије.

Железничке пруге се у Винковцима укрштају у шест праваца: Загреб - Винковци, Београд - Винковци, Суботица - Винковци, Винковци - Брчко, Винковци - Жупања и Винковци - Осијек. а од овог града преко Врпоља је пруга према Сарајеву. Винковци су друмским путем врло добро повезани на локалном, регионалном и међународном нивоу што је производ његовог доброг географског положаја (Божић, 1970). У унутрашњости густа мрежа саобраћајница повезује сва излетничка и ловна места и села са градом који представљају дестинације сеоског туризма. Од Жупање а самим тим о од ауто-пута Београд - Загреб удаљени су 26 km, од Осијека 40 km, Ђакова 35 km, Илока 50 km и Загреба 254 km. Локални путеви су углавном асфалтирани тако да се налазе само покоји остаци старих крајишких камених путева или понеки шљунчани.

Рецептивни капацитети. Према статистичким подацима из 1989. год некадашња општина Винковци је располагала са 555 лежаја, 455 у основним смешајним објектима и 100 у комплементарним. Данас град располаже са 335 лежаја углавном у хотелима. Најлуксузнији смешај пружају хотел "Славонија" и Хотел "Гем" где су туристичке услуге и најкомплетније. Хотел "Славонија" са три звездице, налази се у центру града изграђен 1979. године за прославу Винковачких јесени. Хотел располаже са 125 лежајева у једнокреветним, двокреветним, трокреветним собама и апартманима (Група аутора, 1998).

Хотел "Гем" смештен је у главној градској улици која води према Вуковару. Хотел непрекидно ради од 1990. године, а проширен је и новоуређен 1998. године. То је хотел са три звездице, располаже са 130 лежајева у 65 једно, дво и трокреветних соба и апартмана. Стучност

особља у поменутим објектима углавном није адекватна због недостатка квалификованог кадра, али се ипак примећује настојање у пружању што квалитетније услуге, наручито у приватном сектору.

Ту је још и нови хотел “Цибалиа” играћен 2000. године, који располаже са 50 лежаја у 23 собе и апартмана и “Lady M” са 30 лежаја. Оба хотела су са две звездице (www.cibalia.com).

Организација туризма

Данашња туристичка заједница града Винковаца основана је 1993. године у складу са Законом о туристичким заједницама и пропаганди хрватског туризма, који уређује начин функционисања. Туристичка заједница града Винковаца уписана је у регистар Министарства туризма Хрватске. Пре ове Туристичке заједнице постојало је Туристичко друштво које је основано 1975. године.

Основни задаци Туристичке заједнице града су:

- унапређење општих услова боравка туриста и то посебно подизање квалитета туристичких и других комплементарних услуга, очувањем и стварањем препознатљивог и привлачног туристичког окружења и осигурањем туристичког гостопримства на подручју за које је основана.
- промоција туристичког производа подручја сходно систему промоције туризма на нивоу Републике, а ради укључивања у европске и светске туристичке токове.
- развијање свести о важности привредних, друштвених и других фактора туризма те потреби и важности очувања и унапређења свих елемената туристичког производа подручја, а посебно заштите околине.

Туристичка заједница делује на начелу опште корисности, а без остваривања добити (Франић, 2000).

У Винковцима постоји 13 туристичких агенција које су по карактеру пословања углавном иницијалне агенције, док се од рецептивних агенција истиче Цибалае-тоурс, агенција која се бави дочеком и смештајем екскурзија и Версус, агенција специјализована за смештај ловаца и организовања ловног туризма. Туристичке агенције у просеку имају од два до пет запослених радника и баве се продајом аранжмана и организацијом путовања на домаћим и страним туристичким дестинацијама.

Туристички промет

Туризам нема већи привредни значај у Винковцима. За време ратних година 1991. -1994. и неколико година касније тешко се може говорити онеком значајнијем туристичком промету. Ипак по завршетку ратних збивања дошло је до развоја приватне иницијативе, што се посебно одразило на угоститељску делатност. То се очитује по броју изграђених угоститељских објеката, њиховом опремљеношћу и квалитетом услуге.

Адекватним статистичким подацима располажемо до 1989. године и подацима за 2000. и 2001. годину. У ратном и после ратном периоду дошло је до пометље у раду статистичких служби тако да тачни подаци не постоје.

Табела 3. Број туриста и број остварених ноћења у општини Винковци (1984-1989)

Table 3 Number of tourists and spent night in the municipality of Vinkovci

Година	Број туриста	Број остварених ноћења			Свега
		Домаћи	%	Страни	
1984.	42126	64526	77,7	18516	83042
1986.	46792	40357	63,6	23078	63435
1988.	49070	42947	62,1	26251	69198
1989.	45225	41319	63,6	23625	64945

Извор: Статистички годишњаци РХ (1985-1990)

Евидентно је да је туристички промет континуирано растао 80 - их година, да би 1989. године опао за 8,8% због затегнуте политичке ситуације у Хрватској. Што се тиче броја остварених ноћења може се приметити је највећи број остварен у 1984. године, а укупан број туриста је био најмањи за ту годину, што нам говори да су се туристи задржавали нешто дуже, у просеку 2 дана док у осталим годинама задржавање је износило свега 1-1,5 дан при чему је наглашена транзитност овог подручја. То је свакако за очекивати с обзиром да су Винковци били једна од највећих железничких раскрсница у ондашњој СФРЈ. Највећи број туриста је одседао у хотелу Славонија који је у оно време био новоизграђени хотел.

Иако су подаци у табели 4 добијени за град и Жупанију, можемо их упоређивати јер је и највећи део промета остварен у самом граду Винковци, (58%).

Промет је вишеструко смањен у односу на 80 - те године ХХ века, скоро 4-5 пута, што је последица распада бивше државе, ратова и промена државних граница. Туристи који су били домаћи сада су страни, а и ретко прелазе границу због ригорозног визног режима.

Слично је и у 2001. године, но ипак можемо приметити да је промет порастао у односу на предходну годину 13,3% што је свакако охрабрујуће за године које долазе.

Табела 4. Број туриста и остварених ноћења у Винковцима и Жупанији у 2000. и 2001.

Table 4 Number of tourists and spent night in Vinkovci and in the whole region sin 2000 and 2001

	Подаци за 2000. годину					
	Број туриста			Број остварених ноћења		
	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Свега
Град	8216	2146	10362	17610	4095	21678
Жупанија	12967	5007	17954	32493	7732	40225
	Подаци за 2001. годину					
	Број туриста			Број остварених ноћења		
	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Свега
Град	9372	2587	11959	26704	4390	31094
Жупанија	14854	5804	20658	40415	9010	49425

Извор: Архив Туристичке заједнице града

Постојећи и потенцијални облици туризма

Подручје општине Винковци, без икаквог двоумљења, се може уврстити у ред континенталних подручја која обилују туристичким привлачностима, као што су: културни споменици, ловни, риболовни и излетнички локалитети, сакрални споменици, етнолошки споменици, музеј, галерија, културне приредбе и др. Све ове знаменитости представљају озбиљну туристичку атракцију-понуду и мотивацију за привлачење домаћих и страних туриста.

Манифестациони туризам. Ова врста туризма има велику перспективу за развој на овом подручју, захваљујући надалеко познатој манифестацији "Винковачке јесени". Ова манифестација привлачи велик број туриста, а могла би уз адекватне активности да добије и ири значај од овог данас.

Ловни туризам. Структура земљишних површина општине Винковци је таква да у целисти осигурава изванредну искоришћеност за лов. Овде се налази 25.896 хектара шума. У ловиштима винковачког подручја (Меролино, Куљевци, Спачва, Дургутовица) заступљен је већи број за лов атрактивних врста дивљачи (јелен обични, јелен лопатар, срна, дивља свиња) што чини овај крај привлачним за све већи број гостију који у тој широј понуди лакше проналазе за себе оно што им одговара.

Транзитни туризам. Винковци су од давнина познати као значајно транзитно подручје и као такви су учтани на свим географским картама. Овде је 1960. година завршена путничка станица која се убраја у ред најзначајнијих таквих објеката у бившој Југославији. Путничка станица је пресек шест темељних пружних праваца, прима све експресне, путничке и брзе возове на релацијама Загреб - Београд, Београд - Сарајево и Загреб - Суботица. Новоизграђени аеродром Осијек - Клиса удаљен је свега 35 km од Винковаца и путем њега се одвија путнички и карго промет.

Риболовни туризам. Винковачки крај обилује риболовним водама. Река Вука припада сливу Дунав и она је природно мрестилиште за дунавску рибу. Босут, Спачва и Студва с притокама: Битуља, Брежица, Љубањ, Смогва и друге припадају сливу Саве. Укупна дужина свих риболовних водотока је око 250 km. Осим тога, за риболов су врло интересантне Тикар и Деш бара, Оточки и Бошњачки Вирови. Све споменуте реке и воде богате су разноврсном рибом (шаран, смуђ, лињак, бандар-греч, златни сунчани и сребрни караш-бабушка) те је организован и спортски риболов. Прилаз свим тим водама данас је олакшан новоизграђеним путевима.

Сеоски туризам. Некадашње Туристичко друштво града, данас Туристичка заједница је још 1975. године покренуло развој сеоског туризма. Смештај и исхрана гостију осигурава се у кућној радности. Најпре се почео развијати у Отоку, села близу познатих Вирова, који омогућавају задовољење и спотрских риболоваца. Осим кориштења одмора у нетакнутој природи могуће је да се туристи укључују у сеоске радове, те да уживају у конзумирању познатих славонских специјалитета припремљених у домаћој кухињи. Многа села овога краја су сачувала своје народне обичаје, ношњу и фолклор. Све то омогућује, кроз већ уобичајене манифестације и приредбе, презентацију и страним гостима. Користећи све ове могућности тај облик туризма у мањој мери проширио се и на село Иванково, Вођинце и Микановце.

Излетничко-рекреативни облик туризма има добра предуслове за развоју винковачком подручју. Већ смо у претходном делу споменули Оточке Вирове као једну од могућности за развој ове врсте туризма у комбинацији са сеоским и риболовним туризмом. На 5 km југо-

западно од Винковаца налази се излетиште Сопот које представља уточиште за Винковчане исцрпљене од посла и дневне градске гужве. Пошто Босут није за купање Винковчани су пронашли алтернативу за рекреацију и купање на градском базену “Барутана”

Закључак

Изузетно повољан географски положај Винковаца отвара широке могућности његовог развоја као привлачне туристичке дестинације. Саобраћај као једна од две основне компоненте туризма овде се може похвалити добром развијеношћу односно добром повезаностју са важним емитивним центрима у Мађарској, СРЈ и Босни и Херцеговини. Треба тежити побољшању фреквентности железничког промета и вратити Винковцима статус лидера што се тиче овог вида саобраћаја, који су некада са поносом носили. Природни географски елементи су повољни за туристичку активност, изградњу рецептивних капацитета, а самим тим дају и добру основу за развој једног од водећих облика туризма ових крајева, а то је ловни туризам. Неколико веома интересантних грађевина сведоче о бурној историји Винковаца и као такве требало би да се уврсте у његову туристичку понуду. Ово је крај са богатом етнолошком прошлошћу што свакако треба искористити и представити те етнолошке вредности туристима из других земаља и на тај начин зближити људе и укинути границе међу државама. Манифестација “Винковачке јесени” је прави начин за то, па је треба подићи на један виши интернационални ниво. Рецептивни капацитети у граду пружају задовољавајући ниво услуге, нарочито у хотелима који су у приватном власништву где се може приметити виши ниво квалитета услуга и љубазности особља. Међутим, основни проблем је неодговарајућа квалификованост кадра. Мали је број радника који су образовани за рад у туризму, али је то проблем туризма уопште, не само на овим просторима. Дужна пажња треба да се посвети и сеоском туризму чији зачетак датира још од 1975. године. Досад су учињени одређени кораци у правцу његовог афирмисања, али треба радити даље да би се што више сеоских домаћинства укључило и допринело његовом развоју.

Литература и извори

- Архив Туристичке заједнице Винковци, Винковци.
Богдановић Живан, 1982, Хидролошки проблеми Срема, докторска дисертација, ауторски репринт, ПМФ Институт за географију, Нови Сад.
Богнар Андрија, 1994, Вуковар вјековни хрватски град на Дунаву, Вуковар.
Божић Бранко, 1970, Географске карактеристике Славоније, Економски институт НИП штампана Осиек, Осиек.
Група аутора, 1985, Винковци - монографија, Скупштина опћине Винковци, Винковци.
Група аутора, 1998, Винковци - монографија, СН Привлачица, Винковци.
Група аутора, 1985, Винковачке јесени 1966-1985, Координациони одбор винковачких јесени, Винковци.
Група аутора, 2001, Средњовјековни сакрални споменици и светишта Вуковарско - Сријемске жупаније, Туристичка заједница Вуковарско - Сријемске жупаније, Вуковар.
Књига пописа становника 1991.

Корица Мирта, 2001, Туризам Осијека, Дипломски рад, ПМФ Институт за географију (библиотека), Нови Сад.

Метеоролошки годишњаци (1975 - 1984), СХМЗ Београд, Београд.

Пропагандни материјал, 1998, Туристичка заједница Винковци, Винковци.

Пропагандни материјал, 1999, Љепота наслеђа, Туристичка заједница Винковци, Винковци.

Статистички годишњаци Републике Хрватске (1985-1990), Републички завод за статистику Републике Хрватске, Загреб.

Ђирић Владимир, 1985, Географски положај и функционални развитак Винковаца и његовог гравитационог простора, Винковци.

Ђирић Владимир, 2000, Винковци - врата источне Хрватске, Хрватски замљопис, 51: 37-50

Франић Миливоје, 2000, Туристичке заједнице, Голден маркетинг Загреб, Загреб.

Шојат Анте, 1986, Ловство винковачког краја, Савез ловачких друштава општине Винковци, Винковци.

www.cibalia.com.

www.bosut.net